

AFILIACE, ATRAKTIVITA, LÁSKA

Sociální psychologie

Klára Bártová, Ph.D.

✉ Klara.Bartova@fhs.cuni.cz

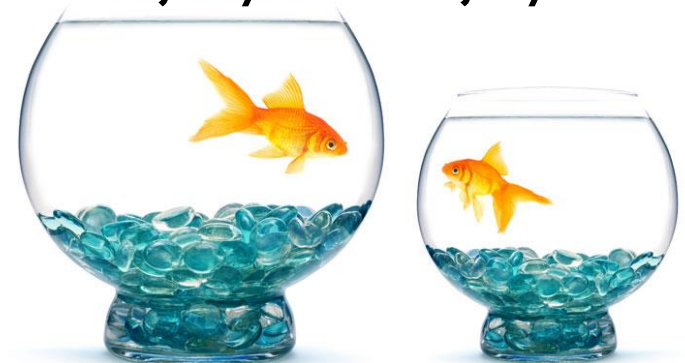
AFILIACE

- K sociální podstatě člověka patří jeho **potřeba sociálního kontaktu**, která nachází uspokojení v sociálních interakcích.
- **Afiliace** vyjadřuje potřebu člověka navozovat **kladné a těsné vztahy s jinými lidmi**, které mohou mít podobu spolupráce, přátelství či lásky.
 - Lidé přikládají jednotlivým příčinám navazování vztahů různou důležitost.

Sociální srovnávání, redukce úzkosti

- Zejména v situacích, kdy nemá objektivní měřítko správného chování
- V situacích nejistoty a obavy dávají lidé přednost přítomnosti druhých lidí, byť zcela cizích, před samotou (Schachter, 1959).
 - » **Teorie sociálního srovnávání** (Festinger, 1954) předpokládá, že druzí mohou poskytnout příležitost ke srovnání vlastního prožívání obavy s reakcemi jiných na tuto situaci.
- Lidé, kteří prožívají úzkost nebo strádají, vyhledávají ty, kteří jsou na tom ještě hůře.

Samota a osamění

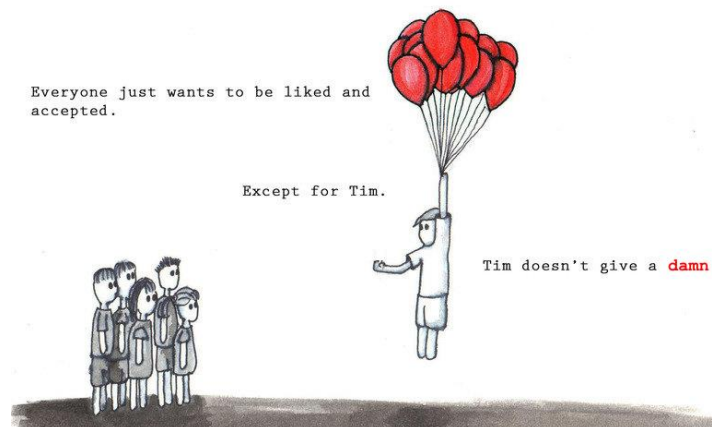
- **Únik do samoty**

- *Obavy ze sociálního prostředí, domnívá se, že nebyl (by nebyl) přijat*
- *Vyhýbání se společnosti druhých, aby se vyhnul odhalení nepříjemných rysů svého chování či osobnosti.*

- **Osamění**

- Sociální izolace »

- Emocionální izolace »

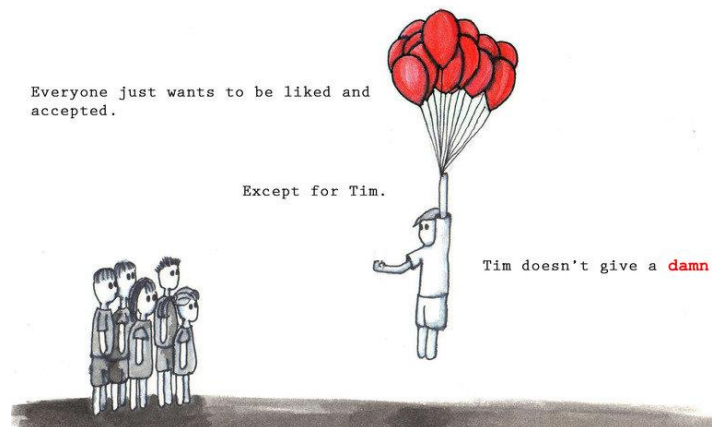
Samota a osamění

- **Únik do samoty**

- *Obavy ze sociálního prostředí, domnívá se, že nebyl (by nebyl) přijat*
- *Vyhýbání se společnosti druhých, aby se vyhnul odhalení nepříjemných rysů svého chování či osobnosti.*

- **Osamění**

- Sociální izolace » situace, kdy jedinec *opustil důvěrně známé prostředí* a ocitá se v novém prostředí, kde ještě nenavázal nové sociální vztahy (jde studovat, následoval životního partnera, atd.)
- Emocionální izolace »

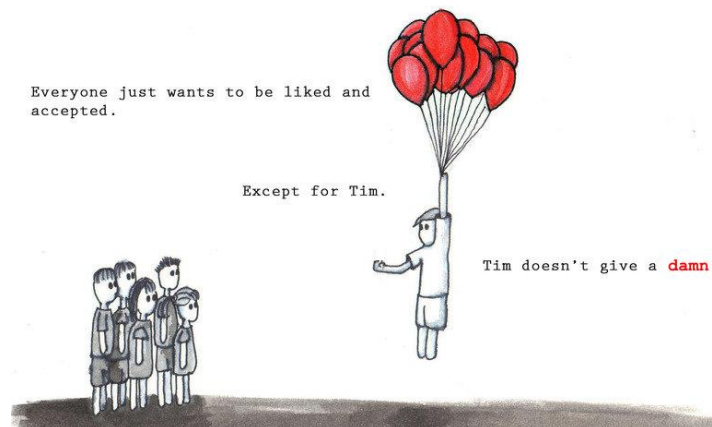
Samota a osamění

- **Únik do samoty**

- *Obavy ze sociálního prostředí, domnívá se, že nebyl (by nebyl) přijat*
- *Vyhýbání se společnosti druhých, aby se vyhnul odhalení nepříjemných rysů svého chování či osobnosti.*

- **Osamění**

- Sociální izolace » situace, kdy jedinec *opustil důvěrně známé prostředí* a ocitá se v novém prostředí, kde ještě nenavázal nové sociální vztahy (jde studovat, následoval životního partnera, atd.)
- Emocionální izolace » stav, kdy člověk, postrádá důvěrný vztah k člověku, který by mu přinášel uspokojení (přestože je *obklopen mnoha známými*).

ATRAKTIVITA

Faktory ovlivňující vznik atraktivity

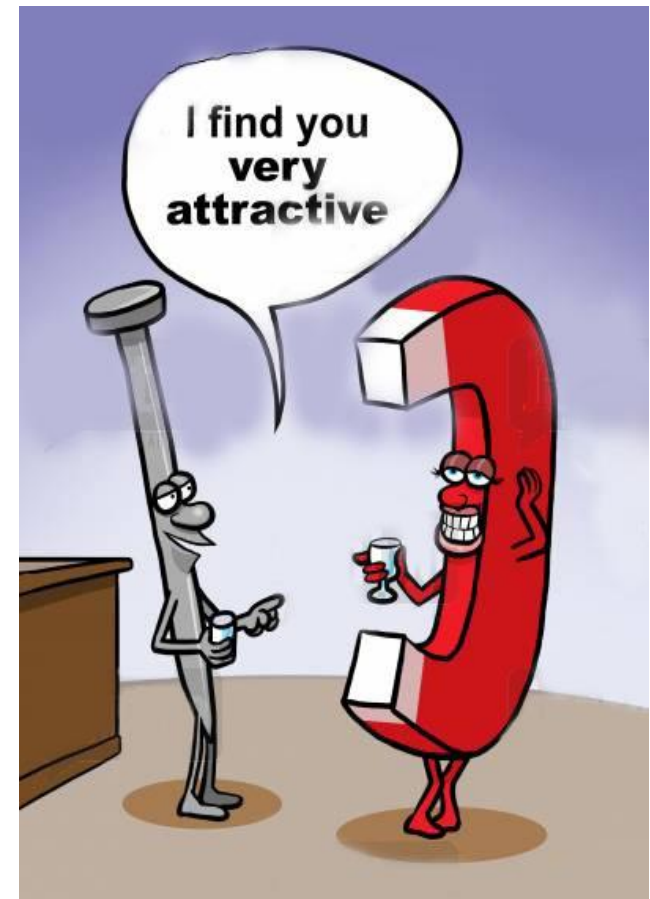
Obecné faktory: kultura, pohlaví, kontext

Osobnostní faktory

- » Fyzická přitažlivost
- » Homogamie a komplementarita
- » Vzájemná náklonnost

Situační faktory

- » Blízkost
- » Přítomnost a povědomost

Negativa a pozitiva fyzické atraktivity

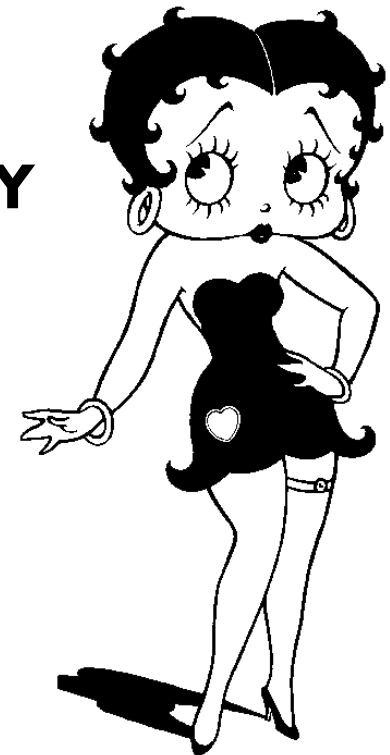
- **Fyzická atraktivita s sebou nese:**
 - a) nejistotu, zda druzí reagují na jejich fyzickou krásu či na osobnostní kvality
 - b) zvýšený počet (často nevyžádaných, neprovokovaných) sexuálních nabídek
 - c) okolí je často považuje za domýšlivé a sexuálně nevěrné, jejich partneři na ně často nepřiměřeně až chorobně žárlí
- **Fyzická atraktivita v dětství**
 - Již v 5 letech se děti liší sociálním chováním podle atraktivity

Fyzická přitažlivost

- » Fyzicky přitažlivé jedince máme tendenci hodnotit i jako psychicky přitažlivé
- » Jsou jim přisuzovány rysy jako popularita, vřelost, štědrost...

ZNAKY TĚLESNÉ ATRAKTIVITY

- » Atraktivita těla
- » Atraktivita tváří
- » Atraktivita tělesných vůní
- » Hlasová atraktivita

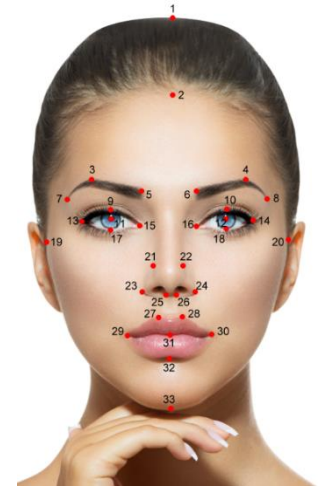
Univerzálnost lidské krásy

- **Ukazatele atraktivity (Grammer)**

- Symetrie
- Průměrnost
- Tělesný pach
- Textura vlasů a kůže
- Mládí

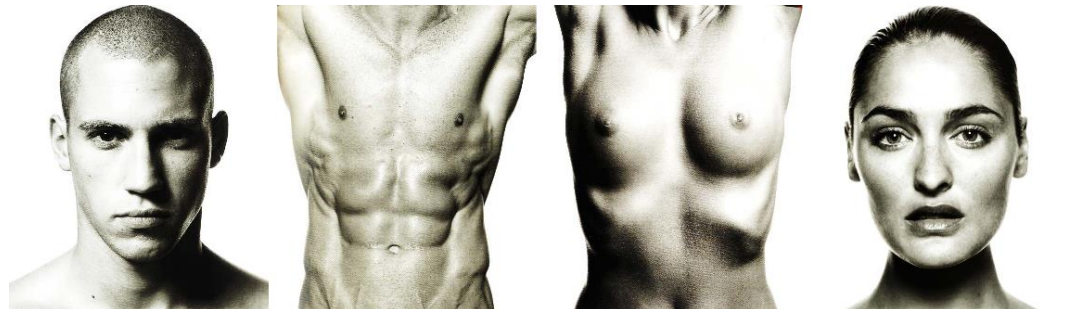
- I zde se ale liší o kolik si hledáme mladší partnery (2,5 roku až 7,5 roku (Nigérie a Zambie))

- Z našich studií, je to například i výška (rozdíl mezi partnery), ale některé studie (Hadzové) ukazují, že není podstatná (severo-centrální Tanzánie)

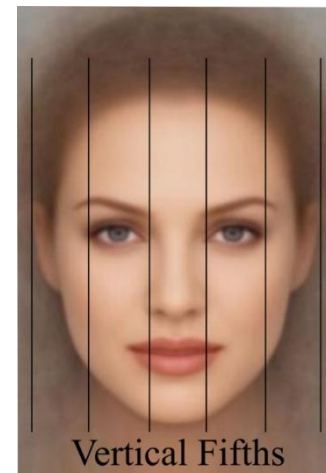
Co se zkoumá?

- Takové znaky, které jsou spojeny s percepcí atraktivity a mají vztah s fyziologickým mechanismem regulujícím reprodukční zdatnost.
- **Znaky spojené s:**
 - Pohlavním dimorfismem
 - Pohlavní dospělostí a schopností reprodukce
 - S fitness jedince („zdraví“, fertilita, zdatnost...)

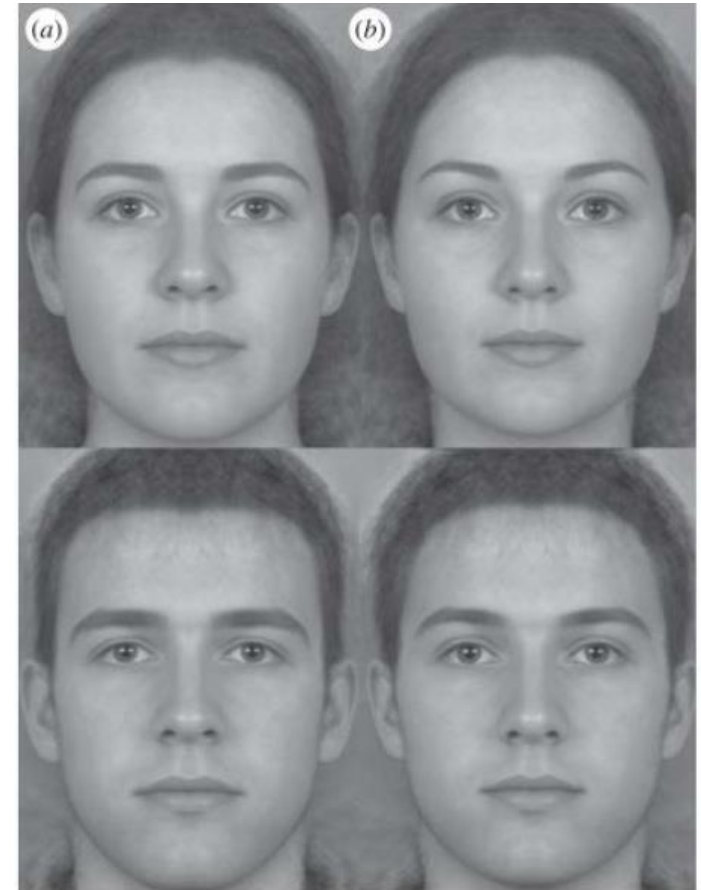
Obličej

- **Platón:** krása je objektivní, proporce obličeje, těla
- Vysoká shoda mezi kulturami v atraktivitě tváří (Zebrowicz; Langlois et al, 2000, Cunningham, 1986) » první co nás na člověku zaujme je vždy obličej
- **Rysy atraktivní tváře:**
 - Symetrie (resp. nižší asymetrie funguje i na jiných druzích - makakové)
 - Femininní/maskulinní znaky
 - Dětské znaky u žen
 - Kvalita kůže
 - Průměrný obličej
- Preference atraktivních tváří u malých dětí (Cowley, 1996)

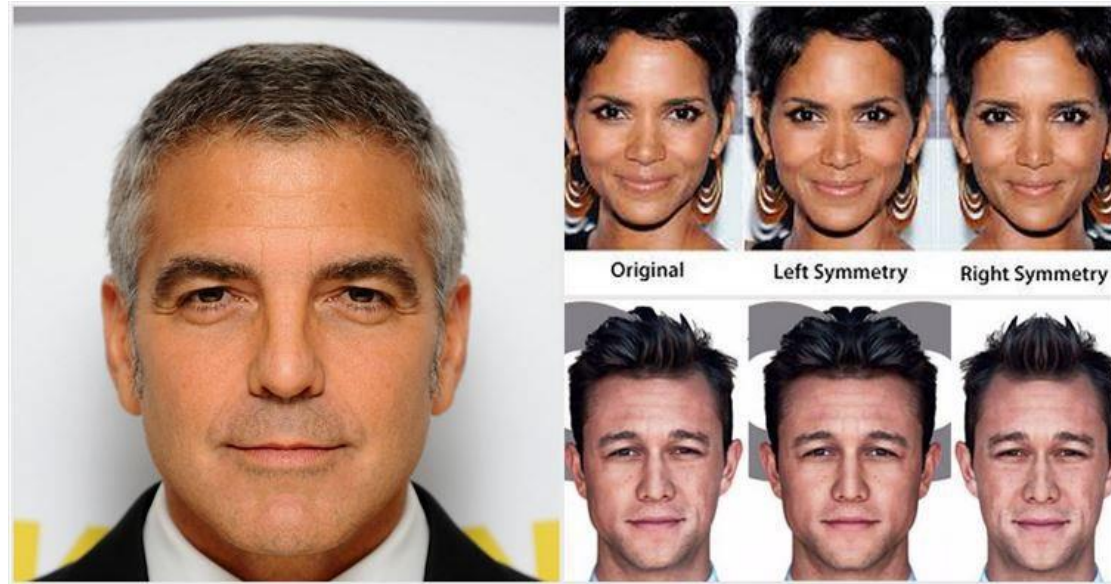
Maskulinita a femininita

- Obličejové pohlavně dimorfické
- Převážně v pubertě (pohlavní hormony)
- Muži s vyšší hladinou TST maskulinnější, ženy s vyšší hladinou EST femininnější (Penton-Voaket al., 2004; Law-Smith et al., 2006)
- Hladina estrogenu u žen spojena s fertilitou, adaptivní preferovat femininní; Hladina TST u mužů spojena se zdatností, dominancí, adaptivní preferovat maskulinní.
- V průměru mají ženy vystouplejší lícní kosti, větší oči a muži čelist
- V zemích se zdravou populací ženy s vyšší femininitou obličej (Japonsko x Nepál)

Symetrie

- Markerem vývojové stability je symetrie morfologických znaků (Moller & Swaddle, 1997)
- U řady druhů FA spojena s fitness
- Vliv parazitů, vnějších vlivů, infekcí, kalorií, prostředí...
- Vyšší míra symetrie atraktivnější
- ALE! Nízká a absolutní symetrie neatraktivní

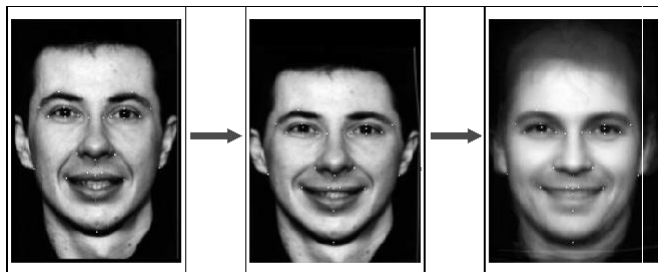
Zdraví

- Většina výzkumů manipulované obrázky obličejů se znaky poukazujícími na zdraví (např. symetrie a dimorfismus)
 - Nejde jen o „tvarové“ znaky, ale o texturu a barvu pokožky.
 - Může být i markerem aktuálního zdraví (rychlejší odezva kvality kůže na změny).
-
- Hodnocení zjevného zdraví a atraktivity koreluje (Jones et al., 2004)
 - Jako atraktivnější hodnoceny tváře osob heterozygotních v MHC (Roberts et al., 2005) tzn. s širším obraným spektrem imunitního systému

Průměrovost

- Kompozity atraktivnější než jednotlivé tváře (možný vliv komplexnosti)
- Pokud se obličej vzdaluje průměrnosti pro své pohlaví, hodnocení atraktivity klesá (O'Toole et al. 1999)
- Není stejné jako symetrie, přispívají nezávisle k atraktivitě (Rhodes et al. 1999)

a

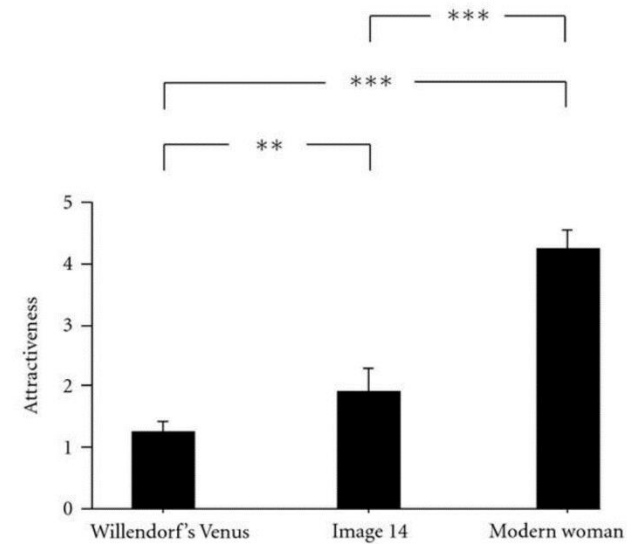
b

c

Atraktivita těla

- Variabilita je mnohem větší, než co se týče tváře
- Standardy tělesné krásy se mění s historickou dobou (Silverstein et al, 1986).
- **Co je dnes přitažlivé, může zítra vyjít z módy**
- I v rámci kultury, či urbální a rurální společností i sociálními faktory
- Různé tělesné typy byly/jsou atraktivní v různých částech světa, váha hraje kolikrát větší roli
 - Dnešní západní svět: atraktivita hubených žen a vysokých opálených svalnatých mužů
 - Dřívější generace: přitažlivé statné, plnoštíhlé, kypré ženy a „dobře živení“ muži

WHR

- Ukazatel reprodukčního statutu
- Zdravotních rizik
- Přímý vztah mezi WHR a fertilitou
- 0.6 v Číně
- 0.8 či 0.9 v částech Jižní Ameriky a Afriky
- Ukazuje na vývojovou stabilitu a hormonální výkyvy

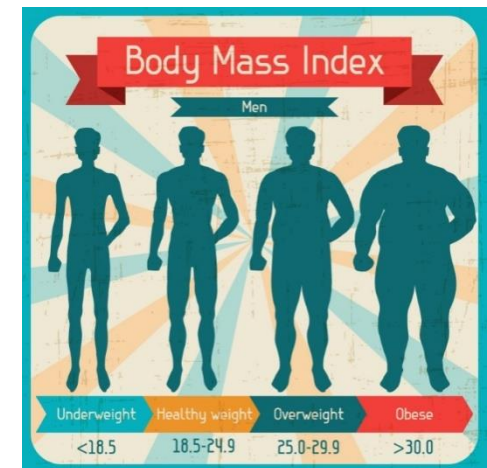

- **WCR**

- U mužů: „V“ (Waist to Chest ratio) tvar postavy pouze u urbánních skupin, rurální skupiny preference pro „I“ tvar » přísun kalorií, fyzická zdatnost v daných podmínkách, pohlavní dimorfismus), kladou vyšší důraz na váhu (BMI)

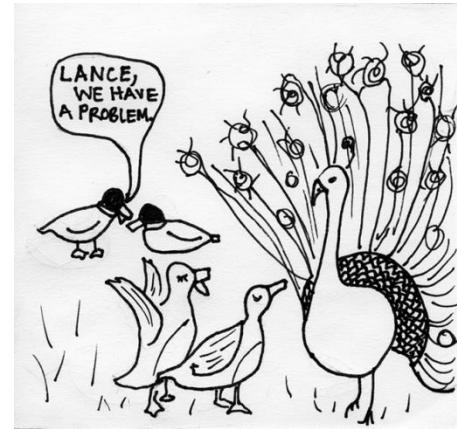
BMI

- Ukazatel fitness - podváha i nadváha hodnoceny jako neatraktivní, nezdravé
- BMI hlavní determinant atraktivity ženské postavy (Tovée et al., 1999)
- Odlíšná atraktivita BMI v souvislosti s SES v rámci jedné kultury (Swami, 2010)
 - V Indii proveden výzkum (stejně náboženství, morální hodnoty apod.)
 - Ve městech lidé volí partnery hubenější a v rurálních oblastech spíše s vyšší váhovou kategorií
- Obecně platí princip, že kde jsou lidé v bídě – vyšší váhová kategorie

Teorie komplementarity

- **Hypotéza komplementárních potřeb** (*complementary needs hypothesis*) » osobní nedostatky si kompenzujeme partnerem, který v dané oblasti naopak vyniká (Winch, 1955).
- Komplementarita v sociální interakci (Smith a Ruiz, 2007)?
- Jsou dříve ukončeny než vztahy založené na homogamii (Felmlee, 2001)

Teorie homogamního párování

- **Psychosociální znaky:** vzdělání (Watson *et al.* 2004), věk (Esteve *et al.* 2009, Watson *et al.* 2004), náboženství (Kalmijn *et al.* 2005; Watson *et al.* 2004) politické zaměření, inteligence a kognitivní schopnosti (Watson *et al.* 2004), přívětivost (McCrae *et al.* 2008) extraverze, svědomitost, otevřenost (Gyuris *et al.* 2010) psychické poruchy (Maes *et al.* 1998).
- **Fyzické znaky:** atraktivita (Little *et al.* 2006), obličejová symetrie (Burriss *et al.* 2011)
- **Pozitivní vliv na partnerskou spokojenost** » podobný náhled na svět, snižuje počet partnerských hádek

Mechanismy asortativního párování

- **Efekt proximity** (Kalmijn, Flap, 2001)
- **Preference pro soběpodobnost / známé podněty** (hypotéza pouhého opakovaného vystavení (*mere repeated exposure hypothesis*; Hinsz, 1989)).
- **Vedlejší produkt kompetice (kompromisy)**
- **Konvergence (v průběhu soužití)**

Přítomnost a povědomost

- = lidé dávají přednost podnětům, s nimiž se dříve častěji setkali.
- **Mere exposure effect** – efekt pouhé přítomnosti (Zajonc, 1968)
 - Pouhá opakovaná expozice podnětu vede k postupnému utváření postoje známosti doprovázený pozitivní emocionální reakcí
 - **ALE! Efekt přesycení:** čeho je moc, toho je příliš »
Několikanásobná expozice může vést k neutrální až odmítavé reakci.
- Blízkost a povědomost vedou k pocitu důvěry.

Láska

- Co je to láska?

- Co je to láska?
- Dlouhou dobu tabu:
 - Etické hledisko, složitost uchopení
 - Studie lásky v 60tých a 70tých letech
 - Co je podstatou lásky u různých vztahů? – mezi stejným pohlavím, mezi rodiči a dětmi, mileneckými a manželskými páry.
- Pro všechny tyto vztahy lásky je charakteristické vzájemné porozumění, poskytování a přijímání podpory, pozitivní oceňování a těšení se na přítomnost druhého.
- **Láska** = *specifický druh interpersonálního vztahu založeném na silné citové vazbě.*

Trojúhelníková teorie lásky

- R. J. Sternberg (1986)

Láska má **tři komponenty:**

Intimita

- Vyjadřuje pocit blízkosti, spojení, pouta, ale také prožívání štěstí s milovanou osobou, vzájemné porozumění a ohleduplnost, poskytování si emocionální podpory a ocenění, intimní komunikaci.
- Společné jádro všech vztahů a lásky, její podstata jsou emoce.

Vášeň

- Výrazem vysoké psychické aktivace.
- Vyvolává ji zejména fyzická atraktivita a sexuální touha.

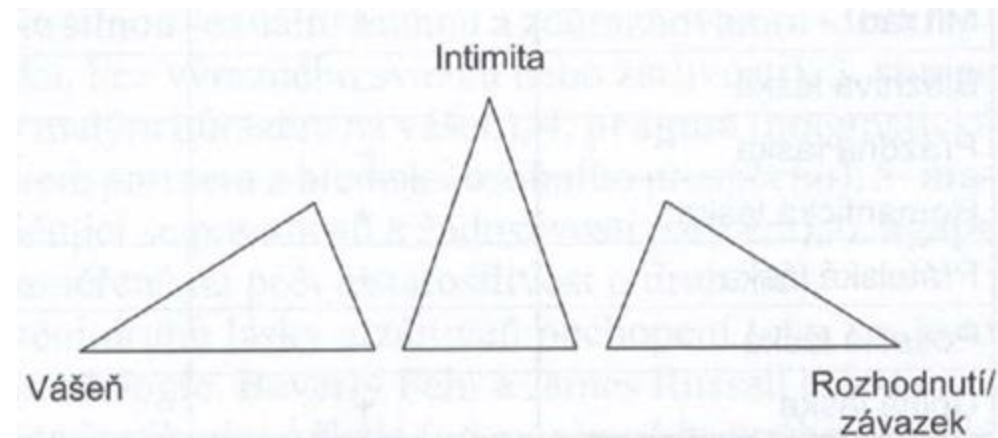
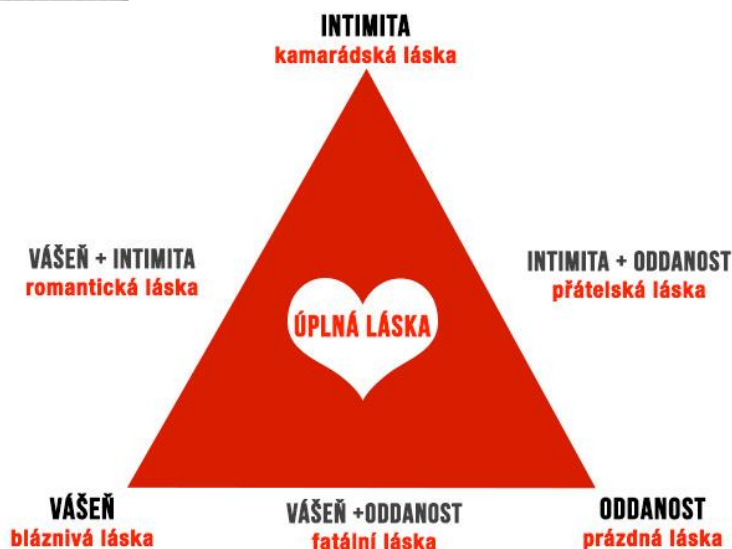
Závazek

- **Dva aspekty:**
 - Krátkodobý aspekt je spojen s rozhodnutím, že jedna osoba miluje druhou.
 - Dlouhodobý je pak závazek tuto lásku zachovat.
- Závazek má zejména v dlouhodobých vztazích podstatnou roli
- Kognitivní charakter

Sternberg's triangular theory of love

- Všechny tři komponenty jsou důležité, jejich role se ovšem liší v jednotlivých vztazích i v čase.
- Podoba trojúhelníku, jehož geometrie závisí na velikosti lásky a vyváženosti jednotlivých komponent. Velikost lásky vyjadřuje plocha a vyváženost pak tvar.

Druhy lásky

Druhy lásky	Součásti		
	Intimita	Vášeň	Závazek
Vztah bez lásky	-	-	-
Mít rád	+	-	-
Bláznivá láska	-	+	-
Prázdná láska	-	-	+
Romantická láska	+	+	-
Přátelská láska	+	-	+
Pošetilá láska	-	+	+
Úplná láska	+	+	+

Děkuji za pozornost

